Ч. 72. Чернівці, субота дня 29. марта (10. цьвітня) 1897 року. Рочник XIII.

ЧАСОПИСЬ для руских родин. Виходить щодня кромі днів по неділях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адміністрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Передплата 10 зр.

Скорбні листи з житя України.

(*Конець*).

Саме під кінець ревізиї д. Кедрова прийшла до Київа сумна звістка про жахливу смерть Вітрової і про демонстрацию в Петербурзі. Молодіж університетська зовсім натурально заворушилась і хоча усі попередні події досить її зіритовали, одначе вона прирадила собі відправити тільки панахиду за душу Вітрової; панахиду справити в новому соборі Сьвятого Володимира (проти університету). Гектоґрафована оповістка про панахиду, призначену о год. 12 дня 18 березіля (марта), була пущена впереддень і річ певна, колиб поліция не вмішала ся в сю справу, то молодіж, відслуживши панахиду, спокійно розійшлась би собі з церкви і жадного лиха, або хоч пригоди якої не було би.

Так ні! Жандарі, маючи в університеті своїх прислужників і між неделями, і між професорами і між урядниками і між студентами, скоро довідали ся про сподівану панахиду, зараз залигали до неї політику і заходили ся серед ночи справляти ревізиї і арешти студентів, яких уважали за ватажків руху. — В ночі на 18-го березіля було арештовано 35—40 студентів, а ранком дві сотні уральських козаків було приховано в сусідних дворах з собором; собор оточила поліция, а в середині собора засіло 120 поліциянтів з револьверами.

Молодіж про такі заходи нічого не відала. Зранку 18-го ішов великий дощ. На вулиці (бульвар) біля університету та собору опріч поліциї та звичайних прохожих нікого не було. Того саме ранку вертав з Петербургу ґенерал-ґубернатор ґраф Ігнатєв (Олексій Павлович); їдучи повз собор і помітивши незвичайне зібранє поліциї біля собору, він спинив свою карету, розпитав ся і довідавшись, що студенти хочуть в соборі помолити ся Богу за душу Вітрової, а „начальство“ не хоче їм того дати, поїхав собі далі. Річ певна, що єдиного слова Ігнатєва досить було на те, щоб спинити усю бучу, яку роздуло „начальство“. Від його залежало наказать поліциї і жандармериї не займати студентів, не боронити їм іти в церков правити панахиду і не чепляти ся до них, доки вони не заподіють чого будь незаконного. Ґраф Ігнатєв сего не зробив, з чого виходить, що або його непевно поінформовано, або і він поділив думку, що молитися за душу „всякої арестантки“ не личить, „не согласно съ существующимъ порядкомъ.“

За кільки хвилин після проїзду ґрафа Ігнатєва стала збирати ся публика; поліция заходила ся проганяти її з вулиці; небавом з університету і з клінік його рушили студенти, інчі з них йшли собі з відчитів і не мали на думці йти в собор, а вертали до господи Тієї саме хвилини винирнули з засад поліцианти конні і піші, уральці на конях, зазброєні нагайками, немов з землі виросли ґубернатор Тамара, голова жандарів київських ґенерал Новицький і ще прибігло кілька сотень козаків; оточили усю публику і веліли їй рушати вздовж бульвара в низ. Уся масса, здивована таким поводженєм поліциї і ґубернатора, не тямила, що діяти і за що і про що її полонили? Погрози „пустить въ ходъ нагайки“ і „топтать“ козачими кіньми, казали людям, що „начальство не шутитъ“... Полонена масса рушила. Картина була незвичайна! Вздовж бульвару повз собор, дівочу і хлопячу ґімназию рушала довга лава молодіжи, (було і жіноцтво), з обох боків її їхали густою лавою уральські козаки, махаючи в гору нагайками, біля козаків поліцианти і жандарі; перед вели ґенерали: Тамара і Новицький. Полонена молодіж поздіймала шапки, ішла спокійно-поважно і торжественно, стрійним хором сьпівала „Со Сьвятими упокой“, „Со духи праведними скончавшу ся“ та вічну память...

Дійшовши під дощем до „Арештантських Рот“ (тюрма, де відбувають злочинці кару, призначену судами) процесия повернула в браму сієї тюрми. Таких інтеліґентних гостей і таку силу їх тюремний двір ніколи ще не приймав.. Браму замкнули і загородили сотнею кінних козаків...

Незвичайна процесия, зовсім натурально, стурбовали спокійних мешканців бульвару: з усіх дворів люде висипали на улицю. Почала ся задля поліциї і козаків нова робота; велено розігнати усіх людей з улиці і позамикати по всіх дворах брами, а в домах двері на вулицю і нікого не випускати. Таким чином увесь протяг бульвару від університету до залізної церкви (більш верстви) опинив ся в облозі...

За годину залунало по бульвару знов „Со Сьвятими упокой...“ Вели нових бранців до тієї-ж гостинної брами „арестантських рот“. Тут списали реєстер усіх бранців... Зареєстровано 575 чоловіка (з десяток дівчат, 480 студентів університету, останні — ріжна молодіж). Чоловіка з 20 лишили в арешті, усіх останніх пустили „на волю“... Але „воля“ та не про всіх була волею.. У ночи почали ся ревізиї та арешти. Полонили і замкнули в острог більш 40 чоловіка.

На другий день (середи 19/31 березіля) начальство очевидно не сподівало ся вже демонстрациї. А тимчасом о год. 12. з університету вийшло чоловіка сотень зо три студентів (між ними чоловіка 20 тільки з тих, що були вчора) і сьпіваючи похоронні гимни, рушили бульваром повз першу ґімназию на головну вулицю Крещатик, гадаючи Крещатиком дійти до Софійського собору і тут на плацу, де памятник Хмельницькому прохати софійське духовенство відслужити панахиду. — Але ледві прийшли до повороту на Крещатик, тут перестрів їх полк козаків, не пустив іти далі, завернув їх і погнав зовсім так як і вчора в арештантські роти. Зареєстровали 280 студентів і більш сотні людей приватних; чоловіка з 20 дівчат. — З сего гурту 39 чоловіка закинули в острог.

В ночи знов ревізиї і арешти.

---

34)

ЗАЛІСЄ.

Повість

ОСИПА МАКОВЕЯ.

(*Дальше*).

— Молодші вміють — відповів Іван Дорош. — Я паробків стягну до купи.

— Я прийму ся вчити паробків і дівчата сьпівати! — сказав Горошиньский.

— Та они і так уміють сьпівати! — відізвав ся голос.

— Ні, сусідо — пояснив єму Головатий — они сьпівають... от, знаєте, як они сьпівають... а пан учитель вивчили би їх так, як своїх школярів.

— Що-ж коли своєї церкви нема! Де будуть сьпівати?

— Почекайте, буде і церков.

Зійшла бесіда на церков. Славко радив, що скоро вийде по Різдві контракт з Мошком Зільбером, треба відобрати від него ломи каміня і взяти їх у свій заряд. Пора вже почати возити камінь на церков. Братство нехай би заняло ся будовою церкви. Церков має бути мурована. Три тисячі є з асекурациї, тисяч двіста має братство (добре що Костишину не вдало ся вкрасти), на ломах каміня можна заробити (адже Мошко зарабляє!); при братстві треба крамницю заложити і дохід з неї складати на будову церкви; на потоці можна побудувати млин — і так близько в околици млина нема — а з него також дещо капне; потом вибудує ся власну цегольню, аби своя цегла була, а й дідич мусить помогти...

Господарі слухали сего оповіданя Левіцкого, зітхали: „Гей, Боже, Боже, коли то в нас буде?“ — і махали недовірчиво головами.

А Славко чим раз більше запалював ся і змалював зібраним таке взірцеве село, на яке і сам не мав надії. Він бачив уже Залісє в добробиті, просьвічене і заможне, цікаве до книжки і до школи, оборотне у громадских справах, сягаюче думкою і поза межі свої.

Головатий, єго син, молодий Дорош і ще деякі люди усьміхали ся з вдоволеня, але коли Левіцкий замовк, майже гуртом відізвали ся, що до такого ладу в Залісю ніколи не дійде. Левіцкого чудувало, що селяни про своїх громадян думали далеко гірше, ніж він сам. Они справді тілько слухали, зітхали і помалу відходили з безнадійним видом, немов байдужі або безпомічні. Одно їх лиш переконало, що треба справді тепер відобрати від Зільбера камінні ломи, бо громаді самій потрібно каміня на церков.

— Як до них властиво брати ся? — радив ся Левіцкий у Горошиньского, коли оба вертали ся вечером від Головатого.

— Бог знає! — казав той. — Вже вісім літ придивляю ся селянам і не можу зміркувати. Але мені видить ся, що найрадше хапають ся того, що їм дає материяльну користь.

— Се я знаю.

— А відтак, думаю, треба махнути рукою на старих, а з молодими починати. А там нині були майже самі старі господарі.

— То Головатий їх спросив.

— Я раджу тобі з молодими починати; зі старими не дійдеш до ладу; я їх знаю. Ти бачив, що найрадше слухав тебе молодий Дорош?

— Ну, єго вже і брат-професор привчив троха. Але иньші?

— І иньші паробки скорше тебе послухають.

З того часу, що ранку бачать люде, як о годині 8. ведуть салдати по кілька десятків молодіжи в острог. Острог повний; чимало закинули і в тюрму в фортеці. Скільки усїх арештовано — запевне не відомо, але уважаючи на те, що запевне відомо, можно гадати, що в тюрми кинено не менш 200 чоловіка молодіжи. Між ними доволї таки і жіноцтва, є і ґімназистки.

Журавель.

Листи з Сириї.

(Оплакане становище християн у Сириї. Претензиї православних проти Росиї. Як мусульманин побив сьвященика російської церкви. Ноябрські вбийства в Бейруті. Мазрааський напад на церкву. Байдужність і нечесність турецьких властей. Бійка ґенерал-ґубернатора з прокурором. Прихильність Росиї до Туреччини і зріст ворожнечі проти неї у східнїх християн. Як мене побили камінням. Колишнї причини східнього москвофільства і сучасний рішучий його впадок.)

(Конець.)

Ну, та покиньмо жовнїрів, покиньмо дрібних чиновників, а подивімось краще на найважнїщих тутешнїх достойників: генерал-губернатора (валїя) Насухи-бея, що його власть буде, приміром, така, як у галицького намістника кн. Санґушка, та ще й военна; і подивімось також на прокурора генерального суду — Хамді-бея. Одна сцена обмалює їх обох, сподїваюсь, як не можна краще. Хамді-бей приїхав сюди з Константинополя, щоб розслїдити деякі полїтичні справи. В кінцї ноября йому, між инчим, забажалось узяти на допит одного — дехто каже — божевільного, а дехто каже — молодотурка. Той з переляку (а може й навмисне, щоб удати божевільного) зачав верещати наче недорізаний цап. Дїло дїяло ся на подвірю президиї. Валїй, Насухи-бей, завважив прокуророві, що краще булоб божевільних не чіпати. Прокурор гордовито одказав, що валїй не має йому росказувати, кого там треба допитувати, а кого нї, бо в нього, прокурора, є накази важнїщі, з самісїнького Стамбулу. Розмова зробила ся горячійша, і достойники кинули ся були бити ся, публично, в притомности більше як пятьсотної простонародньої публики. Звісне дїло, їх зараз розборонили, але прокурор голосно погрозив ся ґенерал-ґубернаторови, що його самого він обвинуватить перед султаном у зрадї, бо мовляв, він потурає молодотуркам. Переляканий ґенерал-ґубернатор, отой воєвода краю, поїхав швидче до російського консула благати, щоб той телеґрафічно попрохав Нелїдова заступити ся за нього перед султаном.

Чи вірить ся вам, читачі, чи нї? Подумайте собі: якби то виглядало, колиб кн. Санґушко побив ся з прокурором львівського суду (як він зветь ся, не знаю), а потім — щоби побіг до російського консула благати в нього заступництва перед цїсарем!!... А тут в Бейрутї така история нїкого не здивувала, хіба лиш мене, бо хоч уже вісїм лїт минуло, як я орієнталїст, а таки я не втратив спосібности дивувати ся дечому.

Наше консульство заступило ся за Насухи-бея. Як приїхав він до Константинополя, то його не тільки не засуджено, а ще й дано йому якийсь ордер, бо звісно, Росия тепер всемогуча у Туреччинї. Я знаю резони, задля яких російське консульство взяло Насухи-бея в оборону, Тії резони висловив сам Насухи-бей: він, прохаючи консульскої ласки, вказував на той факт, що тільки в самісїнькім його вілаєті (провінциї) не було офіцияльної різанини християн, а скрізь деінде християн різали з наказу властей; „через те,“ казав Насухи-бей, „усї инчі ґенерал-ґубернатори пішли в гору, тільки я один сижу в неласцї султаньскій“. Таким способом виходить, що консульство мало свою причину клопотати ся за Насухи-бея. Тільки-ж, будь що будь, серед християн цей поступок консульства був дуже непопулярний: всї ненавидїли Насухи-бея за його здирство і поголоска запевнює, що ноябрські нічні потайні вбийства коїли ся не без його волї.

Зрештою всякі такі помилки консульства мусїли незабаром вважати ся вже за простимі дрібницї, бо народне невдоволення звернуло ся на речі важнїщі. В январі, як відомо, держави зачали виробляти проєкти реформ для Туреччини; серед тих держав найлїберальнїщі пропозициї виходили од Анґлїї, а Росия, навпаки, дуже обставала за султаном. Був такий момент, коли Росия була сказала, що вона не дозволить силувати султана до реформ. Памятаю: того самого дня, як ґазети принесли про це звістку, зайшов я до аптеки Хелу. Хазяїн, впізнавши, що я з Росиї, зачав мало не кричати, стискуючи кулаки: „Нема нїчого підлїщого над вашу Росию! Ми вже тепер увірили ся, яка її полїтика! Ваш франко-руський союз — то наймерзенїйша підлота, то ворог усякого проґресу!... Нї! ми тепер любимо саму Анґлїю, а більше нїкого. Тільки ті араби щасливі, котрі живуть в Єгиптї!“ Я нїчого не одповідав, але в вечері завів довгу розмову з тими, хто вважаєть ся тут за руссофілів. Треба завважати, що араб з натури своєї дуже скритий, він не любить казати щиро, а навпаки — любить казати підлесливо. Цїм разом я й того не помітив: всї говорили хмуро, нїхто не міг затаїти своїх ворожих почувань проти Росиї. — Аж от надійшли кретеньскі подїї. Росия рішучо стала в обороні Туреччини, Росия стріляла в православних повстанців. Я не можу вам описати всього того обурення, яке запанувало тут. Був такий тиждень, коли я не міг нїкуди вийти з хати. Бо ледві хто мене стрічав, зараз зачинав докоряти. — „Кров убитих вірмен вопіє до Бога про пімсту,“ кричали менї такі люди, що я їх і не знав навіть нїколи: „та вам було й того мало! Ви ще й проти православних пішли!!! Ганьба вашій нациї! ганьба! вічна, нестерта ганьба!!...“ Я мовчав на всякі такі закиди, бо і що-ж я міг сказати? Чи-ж би міг я кому витолкувати, що російська дипломатия не є репрезентант анї нациї великоруської, анї тим паче української?.,. Нарештї мене два рази побили камінями. Один раз — не сильно, а другий раз було гірше. Я йшов недалеко од церкви сьвятого Димитрия („Мар-Мітрі“), і там стояла купа людей, менї незнайомих. Побачивши мене, гукнули: „Онде йде москобі!... москобі!... бийте його!!“ І цїла хмара каміння полетїла в мене. Я не хотїв кликати мусульманську полїцию або скаржити ся в консульство, бо це значило би зробити всїх християн собі ворогами.

Живучи півгода безпосередно серед арабів, маючи з ними щоденні тїсні зносини, говорячи з ними їхньою рідною мовою, я сьміливо можу сказати, що авторітет Росиї тут упав. Через те мене дуже дивують зарозумілі запевнення деяких ретроґрадних російських орґанів; нїби на сходї боготворять Росию. Коли недавнечко французький подорожнїй Лявіс констатував, що авторітет Росиї на сходї зовсїм підірвано через нерозважну, безжалісну її дипломатию, ґазета: „Новое Время“ гордо заявила, що дивуєть ся, як може говорити такі речі поважна людина. Я просто слів не можу дібрати, щоб схарактеризувати таке засліплення!

Нї! на жаль (в другім листї я скажу, через що „на жаль“) повагу свою Росия на сходї втратила: всї сімпатиї тепер на боцї Анґлїї. І всьому тому винна полїтика Росиї супроти Вірмен і Греків. Воно правда, єсть деякі нитки, які ще довго не порвуть ся між арабами та Росиєю. Одна з тих ниток — сила Росиї, сила православної держави. Тут на сходї віру люблять так, як у нас національність, і через те православний араб, спорячись із католиком або з маронїтом, дуже охоче покликуєть ся на те, що от, мовляв, дивись, яка є на сьвітї сильна православна держава. В кожнім православнім домі ви тут знайдете портрет царя і цари-

---

Що Горошиньский говорив правду, Левіцкий гнеть переконав ся, коли задумав заложити читальню і не міг навіть зібрати підписів на статути. Підписало двох-трьох, а иньші — навіть ті, що були тодї в Головатого — не хотїли покласти свого хрестика. Сердило то єго через кілька днїв дуже, але вкінци погодив ся з тою думкою і став збирати коло себе молодих. Горошиньский зацїкавив їх сьпівом; почали ся в громадскім домі немов вечерницї для паробків і дївчат, не такі свобідні, як то устроїли би они собі без надзору, та знов і не надто скучні. Чудували ся тому старі і з невдоволенем помахували головами.

Удало ся також Левіцкому намовити Івана Дороша, аби отворив у своїй хатї крамницю, бо братскої нїхто не хотїв вести. Поміг єму Славко єї заложити, показав, як рахунки вести, навчив, звідки товар спроваджувати — і знов селяни тілько чудували ся, але купувати до Дороша мало ходили, волїли купувати у Мошка або аж у містї. Що у Мошка дїставали гірший товар, що на дорогу до міста тратили даремно час, се у них нїчо не значило; Мошко дав і танше, Мошко і поборгував, а Дорош — казали — захотїв нараз на людях маєток зробити. Тай таки, говорили, крамарство то річ жидівска, а не християньска; Дорошеви і не до лиця сим дїлом занимати ся.

До одного місяця зміркував Дорош, що крамниця не йде, і став перед Славком жалувати ся на се. Той додав єму надії, що помалу люди привикнуть, але сам надії не мав, і коли почув, що Зільбер глузує собі з них обох, єго брала і нетерплячка і гнїв на всїх залїських селян.

А ще й батько збільшав Славкове невдоволенє.

— А що? не казав я тобі, — говорив він — з нашими людьми не зробиш нїчого!

— Хто-ж тому винен, як не ви самі бодай в части? — сердив ся син. — Двайцять лїт сидите тут і не виховали собі навіть маленького кружка своїх людий!

— Ой, дитино-дитино! горяча голово! — жалував батько сина, що такий недосьвідний.

А мати, з наймолодшою донькою на руках, додавала: — І десь у тебе охота бере ся до того? Намовив Горошиньского, мішати ся у такі справи, а то ще готово єму пошкодити. Ти не чув, які польскі інспектори шкіл?

А бабуся Клявдия все своє повтаряла: радила їхати або до Лановича або до Черминьского або до Красницкого — і ще вичисляла цїлу купу знакомих сьвящеників, у котрих були доньки. Она знала притім розповісти, яке положенє кождої з тих родин, з ким посвоячені, які вигляди на посаг, які протекциї можливі, які самі панни, що у котрої добре, а що лихе — все те бабуся вважала своїм обовязком розповісти, хоч Славко запевняв єї уже сотий раз, що шкода єї слів.

— Ти собі тут з нашими хлопами голову морочиш — говорила мати — а тимчасом найлїпші панни тобі з рук вирвуть.

— Оно би не було зле, — казала бабуся — зробити щось для тих бідаків, навіть треба, але звідки ти, такий молодий, приходиш до того? Та хто таке видав? Женити ся не хоче! Хто — питомець! Видко, що вас так тепер в семинариї виховують...

— Я чекаю, аж Наталка вийде замуж! — шукав Славко викруту.

ці; дуже часто ви почуєте „лїберальну“ фразу, що володар православних турецьких підданих не є Абдуль Гамід, але Микола II. На царські іменини чув я в церкві Мар-Журжі (сьв. Георгія) митрополитову проповідь; памятаю, з яким великим патосом сказав він: „Цар Москобів — найсильнїщий поміж усїма царями („ашядд клюлль ель — млюк“), і через те ми повинні його любити.“ І на те весь народ, що був у церкві, зачав на цїле горло фанатично кричати: „Н'уля!!! Н'уля!!!“ себ то: „Микола!!! Микола!!!“*) Тутешнїм православним арабам солодко виявити перед мусульманами і католиками, що вони не якесь там сьмітя, за яке всї їх вважають: адже-ж і найсильнїйший з усїх царів — православний. Цей нахил до москвофільства істнїє не тільки в Сириї і Палестинї, але скрізь, де православіє упослїджене і терпить. Згадайте собі один з віршів Вазова: „Бѣхъ малъкъ азъ“; бідна його мати, терплячи велику біду під турецьким ярмом і почуваючи, як низько трактують болгар турки, наказувала синові поцїлувати портрет російського царя і казала: „Това є българския царь!“ Далї, друга нитка, яка ще піддержує авторитет Росиї, — грошеві запомоги, які йдуть з Росиї на Сирийські і Палестинські церкви. Третя нитка — безкористовна війна Росиї проти Туреччини за волю Болгариї, або, як тут кажуть, за волю православної Болгариї. Оцї три причини були досї найголовнїщим джерелом москвофільства на Сходї. Але-ж відколи Анґлїя заволодїла Єгиптом, себто з початку вісїмдесятих років, зачало москвофільство на сходї меркнути. В Єгиптї англичане дали арабам те щастє, якого вони давно-давно вже не зазнавали: дали непідкупний суд, знищили хабарі, а до того завели й волю печатї. Тепер для сирийцїв і палестинян Єгипет — то якийсь рай. Туди зачали переселяти ся тутешнї люди тисячами, особливо-ж християне. Спитайте-но в якій хочете тутешнїй родинї: всякий вам скаже, що хто-небудь з родини (син, брат, дядько) виселив ся в Єгипет і живе мов у Христа за пазухою, спасибі англичанам! В листах своїх до родичів такий виселенець раз-у-раз вихваляє Анґлїю, або анґлїйське панованя. Воля печатї зробила те, що всї найкращі лїтератери сирийські покинули Сирию, де не можна й слова писнути, тай поїхали до Єгипту і зробили Єгипет осередком духового життя всїх арабів. Це теж дуже пособило збільшенню анґлїйського впливу на Сирию, бо вдячні журналїсти, користуючись не тільки свободою слова, але й підмогою од англичан, сьпівають їм хвалебні гимни. Остатним часом, коли Анґлїя йде проти Туреччини, а Росия її боронить, єгипетські ґазети й журнали обмальовують Росию як ворога східнїм християнам, а Анґлїю — як їх найбільшого приятеля. Вже й вороже становище Росиї супроти вірмен дало добрий материял єгипетській прессї, щоб підбурити сирийських арабів проти Росиї (і Франциї), і саме тодї я приїхав до Бейруту. Тепер, можна сказати на моїх очах, кретенські події і інтерпретация їх єгипетськими ґазетами вкрай одірвала арабів од прихильности до Росиї. Ще зустрінете прихильників Росиї поміж дуже-дуже старими людьми, які живуть споминами про минуле, або десь по глухих гірських закутках, куди нїякі звістки не доходять; зустрінете також прихильників Росиї серед тих арабів, чиї дїти вчать ся в Росиї коштом Палестинського Православного Общества (тай ті, як я пересьвідчився, теж крутять носом). А решта, загал — усе проти Росиї і згадає про неї добре хіба серед богословської спірки.

Як на мою думку, дак це річ сумна, бо для християн-арабів російська культура була-б відповіднїща, нїж яка друга. Але про культурне становище Сириї буде мова инчим разом.

Бейрут, $^{11}/_{23}$ марта 1897-го року.

А. Кримський.

*) До речі роскажу куріоз. Російський віцеконсул, почувши такий ентузиязм, спитав ся в свого драґоманава, що сказав митрополїт. Той одказав: „Votre Excellence! Il a dit, que l'empereur de la Russie est le representant de tous les orthodoxes. (Ваша Ексц.! Він сказав, що цар Росиї є представителем всїх православних).“ Віцеконсул послав його до митрополїта подякувати за те і дуже здивував ся, як почув од мене точний переклад митрополитової промови.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 9-го цьвітня 1897.

Авдиенциї у цїсаря мали наш владика митрополит Аркадий Чуперкович і президент краю ґраф Ґоес.

Міщаньска читальня в Чернівцях скликує загальні збори членів на недїлю дня 11. цьвітня о год. 7. вечером в Братскім Домі при улици Кушнїрскій ч. 10.

Руска Каса. Членам „Рускої Каси“ пригадуємо, що в недїлю дня 11-го с. м. о 3-ій годинї пополудни відбудуть ся звичайні збори сего товариства. Єсли не явить ся потрібне до правосильности зборів число членів, відбудуть ся тогож самого дня другі збори о годинї 6-ій, важні без огляду на число явивших ся членів. На збори просимо також всїх тих, що хочуть приступити до „Рускої Каси“. — *А. Руснак*, заст. голови, *Др. В. Дутчак*, секретар.

Дві рільничі школи на Буковинї в Радівцях і в Кіцмани мають засновати ся після ухвали краєвого сойму. Будинки стоять уже готові, й учительскі сили найшли ся вже. Именно два учителї народні Андронїк Мотрескул і Евген Жуковский зробили у Відни з добрим успіхом іспит на учителїв для рільничих шкіл. Без сумнїву станут они тепер директорами новозаснованих шкіл, Мотрескул в Радівцях, а Жуковский в Кіцмани. Наука в обох школах начне ся найдальше 1. жовтня с. р. а при кождій з них буде ще інтернат для учеників, де дістане 10 хлопцїв цїлком безплатне удержанє. Викладова мова у школї в Кіцмани буде руска і нїмецка, в Радівцях волоска і нїмецка. Щоби зробити можливим практичне виобразованє учеників, прилучено до кождої школи 30 морґів поля і цїлковито уряджений фільварок. Там будуть плекати не лише рогатий товар, але і вівцї та безроги. Розуміє ся, що товар буде походити з найлїпших рас і обі школи станутъ розсадниками для поправи худоби а дооколичні господарі будуть мати з того велику користь.

Лев Турбацкий, котрого підозрівав Pester Loyd, що провадить аґенцию в Італїї, перебуває тепер в Галичинї на селї на лекциї, а єго імени надуживає, видко, якийсь обманець, щоби туманити еміґрантів.

Справозданє видїлу Читальнї в Мамаївцях старих за час від заснованя дня 5. марця 1895 до 1. цьвітня 1897 виказує хороший єї розвій. Головою є начальник громади Василь Димчук а єго заступником бувший голова госп. Іван Візнюк. Членів має читальня 33; доходи виносили 73 кор. 82 сот., розходи 49 кор. 97 сот., остає ся в касї 33 кор. 85 сот. Товариство предплачувало „Буковину,“ а видїл відбув два засїданя, на котрих постановлено оснувати крамницю і касу позичкову. Виконаня тої ухвали не міг ще до тепер перевести видїл для малого числа членів. — В Брідку числила Читальня 30 членів, але мала дуже малї доходи. Товариство предплачувало „Свободу“ і книжки „Просьвіти“ і має бібліотечку з 200 книжок. Головою Тодор Ілюк.

Окровавлені руки. Ґрафа Войтїха Дідушицкого, стрітила передвчера на кульоарах парляменту болюча пригода. Бувший посол, радник двору Едвард Ґневош розмовляв з громадкою послів. Надійшов ґраф Войтїх і наставив ся подати Ґневошови руку, але той скоренько цофнув свою руку і скликнув: „Перше, ґрафе, обмий собі руку окровавлену при галицких виборах! Як голова центрального комітету викликали ви кроваві події і через вас убивали людий!“ Ґраф Войтїх відскочив і щось бурмотячи та вимахуючи руками утїк, а старенький Ґневош ще раз скликнув за ним: „Памятай, що на тебе паде вина за кров пролиту при виборах і за нещастя, які з того вийшли!“

Небезпечну злодійку арештували минувшого понедїлка на черновецкій торговици. Вже кілька осіб було зголосило ся на інспекцию полїциї, що їм пропали мошонки з грішми, аж тут полїцай Андронїк припровадив якусь паню, убрану в чорну одїж, що єї прилапав, як витягала якійсь пани мошонку з кишенї. Арештована подала, що називає ся Мария Столяр, родом з Кіцманя і признала ся до крадїжи. Та при ревізиї найшли у неї аж 16 ріжних мошонок з менчими або більшими квотами. Столярову передали до суду.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 9-го цьвітня 1897 року.

Атени. Безчисленна товпа народу переходить через улицї з патріотичними піснями на устах та з окликами „Війна! війна!“ Кількадесять французких і анґлїйских охотників прибуло до міста. Цїле місто ілюмінували і через всю ніч відбували ся ентузиястичні манїфестациї за війною.

— Що тебе Наталка обходить? — питала ся мати.

— Обходить мене, бо она моя сестра!

— Але не ти єї будеш замуж видавати!

— Певна річ, але труднїйше їй вийти замуж, як менї оженити ся. А може я буду для неї і для иньших сестер потрібний?

— З ним не договориш ся! — кінчив о. Левіцкий нетерпеливо. — Заїхала єму та Стефка, як фіра сїна в голову, і він зовсїм здурнїв.

— Добре, добре! — відповів Славко і невеселий вертав ся до двора.

Справдї, думав він собі, коли би менї так дальше не вдавало ся нїчого доброго зробити, так тодї шкода би тратити житє на пусту роботу. Виходило би, що треба би собі глядати якоїсь близшої цїли: жінки, родини...

Коли родичі намовляють єго до того, навіть з можливою шкодою для себе і иньших дїтий, то в тім безперечно видко їх добре серце... Але якже можна брати сю річ так тверезо, як они? Мов яке купно!...

Від кого помочи сподївати ся?

Від Заборовского? Він так само думає про громаду, як батько. Від єго доньки? Та як она й поможе? Піде у хлопску хату аґітувати, чи що?

Якаж би та поміч мала бути?

Материяльна! отсе селяни розуміли би. Коли-б они були заможні, то були би цїкавійші і до просьвіти... Чи справдї так? Адже є в селї кілька заможних родин — вся родина Костишиних — а они зовсїм до просьвіти не цїкаві...

Треба їх учити самопомочи! Гарно! Хотїв собі помогти Іван Дорош і як поміг? Адже без помочи громади він сам у тім дїлї собі не поможе!

Що оно за круговорот такий, що з него розумного виходу нема при таких слабих силах, як мої! — думав собі Славко, вступаючи у свою хату в дворі.

Сїв читати *Народа* і лютив ся на автора статї, котрий круту справу народного добробиту рішав одним скликуванем віч...

Між тим і сьвята надійшли...

(Дальше буде.)

Царгород. Анґлійский конзуль доносить з Крети, що християне в глубині острова будуть мали небавом подвійне жниво зі своїх піль, та з піль музулманів — бо все загортають Кретенці для себе.

В Чернівцях виходить уже тринайцятий рік руска ґазета

„БУКОВИНА“.

Від 1. січня 1896. року появляє ся она що дня кромі неділь і сьвят. Поміщає статї про справи буковиньскої Руси, але познакомлює читателїв також із справами Русинів в иньших землях руских. Дбає о добірні і цїкаві фейлєтони і взагалї о материял такий, що обходить кожду руску родину. Що **„Буковина“** цїкава і для галицких Русинів, сьвідчить значне число передплатників єї в Галичинї. Передплата лише 10 злр. Адреса редакциї і адмінїстрациї *„Буковини“*: Чернівцї улиця Петровича число 2.

LINIMENT. CAPSICI COMP.

aus Richters Apotheke in Prag.

Beim Einkauf dieser anerkannt vorzüglichen, schmerzstillenden Einreibung, die in allen Apotheken vorrätig ist, sehe man stets nach der Marke: „Anker“.

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостий і публику, що я перебрав істнуючий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ҐАІНА

склад корінних товарів, вин і делїкатесів

(заснований 1812 р.),

а окрім того

АҐЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН

з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під моєю власною фірмою

СТЕФАН ҐАІНА.

При сїй нагодї складаю сердечну подяку за довірє, оказане так часто попереднїй фірмі, і прошу уклінно, мати те саме довірє на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостий **добірними товарами найлїпшого сорта, низькими цїнами і уважною услугою.**

Прошу о часті замовленя і пишусь

з поважанєм

Стефан Ґаіна.

„Днїстер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові в домі „Просьвіти“ Ринок 10.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, припоручене Всч. Духовеньству і всїм вірним через Впреосьв. Митр. і Преосьв. Еп. Ординарияти всїх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрасекурацийними подають **„Днїстрови“** можність обезпечувати і виплачувати і **найвисші суми.**

Полїси „Днїстра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстроване з обмеженою порукою, приймає від своїх членів і третих лиць **вкладки** до опроцентованя **по 5** процент. Ґваранция цїлковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тілько властителям реальностий, вільних від тягарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїленє **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

Памятайте на Народний Дім

в Чернівцях!

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

має на складї отсї свої виданя:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛЇОТЕКА“

для молодїжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по **1 зр.** за річник, а всї 7 разом **6 зр.**

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА,“

сумна істория, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр

„Слова правди і науки“

з поезий Тараса Шевченка. Цїна 10 кр.

„25 повісток

для чемних дїточок.“

32 сторін. Цїна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских дїточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На почтову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки,“ а по 2 кр. за кожду поодиноку книжочку.

Замовленя приймає й редакция „Буковини.“

Для панів учителїв!

INSPECTIONSBERICHT

є на складї в друкарнї

„Рускої Ради.“

Просимо о замовленя.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях.

Перша на Буковинї

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улици Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарскі в мовах рускій, польскій і нїмецкій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солїдно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарнї!

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди поспішні			Поїзди особові			Поїзди мішані	
до Чернівців								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$		
З Новоселицї, Садаґури .	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$

Відходять	Поїзди поспішні			Поїзди особові			Поїзди мішані	
з Чернівців								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
До Садаґури, Новоселицї .	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{12}

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

BIBLIOTEKA KUL UNIWERSYTECKA